

باسمه تعالی

شرح دعای روز چهاردهم ماه رمضان از آیت الله مجتهدی

♦ متن و ترجمه دعای روز چهاردهم ماه مبارک رمضان:

اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي فِيهِ بِالْعَثَرَاتِ وَأَقْلِبْ فِيهِ مِنَ الْخَطَايَا وَالْهَفَوَاتِ وَلَا تَجْعَلْنِي فِيهِ غَرَضًا لِلْبَلَايَا وَالْأَفَاتِ بِعِزَّتِكَ يَا عَزَّ الْمُسْلِمِينَ^۱

خدایا مرا در این ماه بر لغزشها سرزنش مکن، و از خطاها و افتادن در گناهان دور بدار، و هدف بلاها و آفات قرار مده، به عزت ای عزت مسلمانان!

♦ اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي فِيهِ بِالْعَثَرَاتِ؛

خدایا من را به لغزشها مؤاخذه نکن؛

آدمی گاهی دچار لغزش می شود و ایمانش از بین می رود؛ گاهی خداوند به خاطر گناهان ما به غضب می آید، اغلب مردم به خاطر گناه گرفتار سیل و زلزله و آتش سوزی و... بلایا هستند؛ ولی مردم درک درستی نسبت به این امر ندارند در قدیم معروف بود که: «چوب خدا صدا ندارد.»

◀ آثار بی توجهی به نماز اول وقت:

باید به مردم این توجه را داد که خیلی از این تصادفات و مرگ های ناگهانی به خاطر گناهان اتفاق می افتد.^۲

اگر شخصی از روی بی اعتنائی نماز اول وقت نخوانده و پشت فرمان ماشین نشسته و رانندگی می کند، نماز نفرینش می کند و تصادف کرده به خاطر نفرین نماز است؛ و نماز نخوانده مرده است. اگر نماز را در وقتش بخوانید خیلی از این پیش آمدها نمی شود. «لا تؤاخذنی بالعثرات» یک نماز که اول وقت بخوانی آدم را بیچاره می کند. به خاطر اینکه در روایت وارد شده که کسی که نماز را از اول وقت به تأخیر بیندازد، نماز او را نفرین می کند و خطاب به ضایع کننده نماز می گوید: «صَبَّحَكَ اللَّهُ كَمَا صَبَّعْتَنِي» خدا ضایع کند همان طوری مرا ضایع کردی. ولی اگر اول وقت نماز را بخوانی نماز دعایت می کند و می گوید «حَفَّظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفَّظْتَنِي» خدا حفظت کند همان طوری که مرا حفظ کردی.^۳ اگر نماز را اول وقت بخوانی کار و بارت هم خوب می شود؛ خدا به دل دیگران می اندازد تا کارت را انجام دهند.

^۱ بحار الأنوار، ج: ۹۵، ص: ۳۹.

اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي بِالْعَثَرَاتِ وَأَقْلِبْ فِيهِ مِنَ الْخَطَايَا وَالْهَفَوَاتِ وَلَا تَجْعَلْنِي فِيهِ غَرَضًا لِلْبَلَايَا وَالْأَفَاتِ بِعِزَّتِكَ يَا عَزَّ الْمُسْلِمِينَ.

^۲ إرشاد القلوب، ترجمه رضایی، ج ۱، ص ۱۷۵.

حضرت رسول «صلی الله علیه و آله و سلم» فرمود: هر گاه در میان شما پنج چیز باشد به پنج بلا گرفتار خواهید شد هر گاه ربا بخورید زمین نعمتش را از شما دریغ دارد، هر گاه در میان شما زنا آشکار شد مرگ ناگهانی فراوان شود، زمانی که زمامداران ستم کنند چهارپایان بمیرند زمانی که مردم به یکدیگر ستم کنند دولت آنها به زوال گراید، وقتی که سنت و اگذارده شود بدعت روی کار آید.

^۳ إرشاد القلوب إلى الصواب، ج ۱، ص ۱۹۱.

◀ شعر:

تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند^۴

دو نفر اختلاف دارند در دادگستری، مدعی و مدعا الیه هر کدام یک چیزی می‌گویند. مدعی غصه می‌خورد که فردا مدعا الیه کاری بکند که قاضی بر علیه من حکم کند. شاعر به مدعی می‌گوید: مدعی غصه نخور تو با خدا ارتباط برقرار کن و به خدا بگو کار من را درست کن و غصه نخور که فردا چه اتفاقی می‌افتد و تو محکوم می‌شوی با اینکه حق با تو است که اگر کسی که ادعا می‌کند، رحم نکند، خدا رحم می‌کند.

◆ و أَقْلِنِي فِيهِ مِنَ الْخَطَايَا وَالْهَفَوَاتِ؛

خدایا با من اقاله کن

◀ معنای اقاله:

اگر شما جنسی را از جایی خریده‌اید، و بدون جهت می‌خواهید آن را پس بدهید، و جنس خریداری شده عیب و مشکلی هم ندارد که به خاطر آن بخواهید معامله را بر هم بزنید، در این موارد مستحب است که کاسب و فروشنده آن را پس بگیرد و این پس گرفتن را اقاله گویند.

در این دعا از خدا درخواست اقاله می‌کنیم و می‌گوییم؛ خدایا تو خود دستور به اقاله داده‌ای، و به فروشنده گفته‌ای؛ جنسی را که فروخته‌ای و مشتری بدون دلیل بازگردانده است را قبول کن حال من هم از تو تقاضای اقاله دارم و از تو می‌خواهم که گناهانم را رایگان ببخشی؛ به قول استاد ما: «خدایا گناهان ما را مفتکی بیامرزش». نمونه این دعا را در دعای کمیل^۵ می‌بینید که خدایا با من اهل اقاله باش.

◆ و لَا تَجْعَلْنِي فِيهِ غَرَضًا لِلْبَلَايَا وَالْأَفَاتِ؛

خدایا؛ من را در معرض تیر بلاء قرار مده.

عَنْ النَّبِيِّ [صلى الله عليه وآله وسلم] قَالَ إِذَا صَلَّيْتَ الصَّلَاةَ لَوْ قَفَّيْهَا صَعِدَتْ وَ لَهَا نُورٌ شَعَشَعَانِي تَفْتَحُ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ حَتَّى تَنْتَهِيَ إِلَى الْعَرْشِ فَتَسْمَعُ لِصَاحِبِهَا وَ تَقُولُ حَفِظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفِظْتَنِي وَ إِذَا صَلَّيْتَ فِي غَيْرِ وَقْفَيْهَا صَعِدَتْ مُظْلِمَةً تُغْلِقُ دُونَهَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ ثُمَّ تُلْفُ كَمَا يُلْفُ الثُّوبُ الْخَلْقُ وَ يُضْرَبُ بِهَا وَجْهَ صَاحِبِهَا فَتَقُولُ صَبَّحَكَ اللَّهُ كَمَا صَبَّغْتَنِي.
^۴ حافظ شیرازی (ره).

^۵ «و اقلنی عثرتی» دعای کمیل؛ مفاتیح الجنان.

«غرض» به معنی «هدف و تیر» است^۱؛ زلزله و سیل... اینها تیر بلایا هستند، قرآن کریم می‌فرماید: «وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ»^۲ یعنی هر گرفتاری برای شما پیش می‌آید حاصل دسترنج خودتان هست.^۳

◀ شعر:

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر
کای نور چشم من به جز از کشته ندروی^۴

هر چه کشت کنی همان را درو می‌کنی، «فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَ مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ»^۵ اگر دختر شوهر دادی و با عروست خوش اخلاق هستی مادرشوهر دختر تو هم با دخترت خوش اخلاق می‌کند، همان طوری که تو با عروست رفتار می‌کنی دیگران هم با دختر تو همان طور رفتار می‌کنند.

اگر می‌بینی که باغ میوه و مزرعه کشت و کار تو به آفت مبتلا شده است، شاید اهل خمس و زکات نبوده‌ای!

◀ حکایت:

◆ اثر پرداختن خمس و زکات:

چندی پیش در یکی از شهرها آفت آمده بود، تمام باغ‌های انگور را از بین برده بود؛ به صاحب یکی از باغ‌ها این خبر را دادند، ایشان گفتند: من مطمئنم که به باغ من آسیبی نرسیده است، چون من اهل خمس و زکات هستم، وقتی که به محل رفتند دیدند که همه باغ‌ها از بین رفته به جز باغ این شخص.

◆ مغازه‌ای که آتش نگرفت:

در زمان رضاشاه میدانی بود، معروف به سبزه میدان، در یکی از سال‌ها شب عاشورا با تولد رضاشاه مصادف شده بود، و از طرف کلانتری دستور داده بودند که باید کسبه محل‌شان را چراغانی کنند و اگر اطاعت نمی‌کردند؛ خطرناک بود و دستگیر می‌کردند؛ اهل محل میدان را چراغانی کردند به جز یکی از کاسب‌های سبزه میدان که امتناع کرد و فرار کرد و مدتی مخفی شده بود؛ بعد از مدتی تمام مغازه‌های بازار آتش گرفت به‌غیر از مغازه این شخص که به احترام امام حسین (علیه‌السلام) مغازه‌اش را بسته بود.

^۱ مجمع‌البحرین، ج: ۴، ص: ۲۱۷.

(غرض) فی الدعاء لا تجعلنی للبلاء غرضاً

الغرض بالتحریک: الهدف الذی یرمی إلیه، و الجمع أغراض کسب و أسباب، و المعنی لا تجعلنی هدف بلاء و منه الحدیث أن الله جعل ولیه غرضاً لعدوه.

^۲ سوره شوری، آیه ۳۰.

هر مصیبتی به شما رسد به‌خاطر اعمالی است که انجام داده‌اید، و بسیاری را نیز عفو می‌کند!

^۳ در روایت آمده است:

از ارتکاب گناهان پرهیز کنید که هرگونه گرفتاری و کمبود رزق از گناه است، حتی خراش جایی از بدن و زخم و مصیبت، زیرا که خداوند می‌فرماید: «وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ» یعنی: «هر مصیبتی که به شما رسد به سبب کارهایی (خطا و گناهانی) است که دست‌هایتان کرده و از بسیاری [از گناهان] در می‌گذر.» [تحف‌العقول، ترجمه جعفری، ص ۹۶. آداب و سنن که

امیرمؤمنان علیه‌السلام به یارانش آموخت]

^۴ دیوان حافظ شیرازی (ره)

^۵ سوره زلزله، آیات ۷-۸.

پس هر کس هم وزن ذره‌ای کار خیر انجام دهد آن را می‌بیند! (۷) و هر کس هم وزن ذره‌ای کار بد کرده آن را می‌بیند! (۸)

در قرآن آمده است که «إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُعَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ»^{۱۱} خدا برنامه‌های مردم را عوض نمی‌کند مگر اینکه خودشان را تغییر بدهند.

◆ بَعِزَّتِكَ يَا عِزَّ الْمُسْلِمِينَ:

به عزت خودت این دعاها را در حق ما مستجاب کن ای کسی که عزت مسلمین از توست.

◀ شعر:

به هر ناچیز چیزی او دهد او
عزیزان را عزیزی او دهد او

مبادا آن که او کس را کند خوار
که خوار او شدن کاریست دشوار

اگر عزت دهد رو ناز می کن
و گرنه چشم حسرت باز می کن^{۱۲}

^{۱۱} سوره رعد؛ آیه ۱۱.

خداوند سرنوشت هیچ قوم (و ملتی) را تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آنان آنچه را در خودشان است تغییر دهند! و هنگامی که خدا اراده سویی به قومی (به خاطر اعمالشان) کند، هیچ چیز مانع آن نخواهد شد؛ و جز خدا، سرپرستی نخواهند داشت!
^{۱۲} وحشی بافقی.